

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) O sodni kompetenci; o stroških incidenčnega spora.

Jednajstero vaščanov v St. vložil tožbo proti osmero sovaščanom n zahteva spoznati: Med tožitelji, zemljani*) in kočarji, in toženci, istotako zemljani in kočarji, sklenila se je sporazumno pogodba, po kateri je na tleh, ki jih sovaščan N. daje za to, da bode imel za drugo hišo, zgradivši jo v St., pravico uživati novi vodnjak brez sosebnega odplačila, razen primerne doneska k stroškom za vzdržanje vodnjaka, — napraviti za vas St. vkupni vodnjak na vkupne stroške tako, da zemljani iz St. po potrebi prinašajo v natori in denarji po jeden jednak delež, kočarji pa vsak polovico deleža, ki zadene zemljana, in da se vsi vkupe po isti meri udeležujejo pri stroških za vzdržanje tega vodnjaka; toženci morajo to pogodbo pripoznati, priskočiti z delom in denarjem po smislu pogodbe in dolžni so tudi povrniti škodo, ki so jo tožiteljem prouzročili ne držeč se pogodbe, in ki se bode posebe dejala na čisto, ter naposled plačati solidarno pravdne stroške v 14 dneh — vse pod eksekucijo.

Toženci najprvo ugovarjajo zoper kompetenco sodišča, ker gre za graditev vaškega vodnjaka; to da je upravna stvar, a taki spori spadajo pred politično oblastvo. Ugovarjajo tudi zoper aktivno legitimacijo tožiteljev, češ da posamezni vaščani niso upravičeni tožiti, tožitelji da ne representujejo niti vasi St., niti večine graditeljev.

Okrajno sodišče v L. ukrene z odlokom z dne 20. januarja 1888, št. 26534 to-le: Ker gre za graditev vkupnega vodnjaka za vas St., torej za politično jednoto, in ker tožbena zahteva stoji na sklepu vseh zemljanov in kočarjev v St., ker je nadalje sklep o takih, v javne interese zasekavajočih gradbah, izvršitev takih sklepov in tudi razdelitev potrebnih stroškov stvar, ki spada v obseg javnega prava in so politični zakoni merodavni, kako je vršiti takšne in jednake konkurenčne razprave (§ 72—74. občinskega zak. za vojvodino Kranjsko z dne 17. februarija 1866, št. 2 dež. zak.); — ker torej le političnim oblastvom pristojna nadzorstvo

*) *Zemlján* = grantar; cf. *pol. zemlje, cela zemlja*.

nad takimi sklepi, da se zvršé, da se po obstoječih določilih doneski ali »in natura« ali v denarji med zavezniki repartujejo in od njih iztirjajo, in ker v sklepih, tožbeno zahtevo utemeljujočih, ni moči najti pravnega slučaja, privatnim značajem s pripadajočega kompetenci rednih sodišč, — razveljavlja se postopanje po smislu §-a 48. civ. jur. norm. zaradi očitne nepristojnosti sodišča, da bi sodilo to stvar, in tožitelji morajo po §-u 24. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. plačati tožencem stroške v 14 dneh, sicer bodi eksekucija.

Višje dež. sodišče je z rešilom z dne 31. decembra 1888 št. 12800 ugodilo rekurzu tožiteljev, razveljavilo okrajnosodni odlok ter zaukazalo, da je soditi, opustivši uporabljeni odbitni vzrok, o tožbeni zahtevi, oziroma o završeni obravnavi uradovati po zakonu; spoznalo je tudi, da morajo toženci povrniti tožiteljem stroške rekurza v 14 dneh pod eksekucijo. Razlogi: Kakor je videti iz tožbe, zahtevajo tožitelji v le-tem slučaju, naj se toženci drže pogodbe, ki se je sklenila med tožitelji in toženci baje dne 14. novembra 1880 in ponovila dne 2. februarija t. l. Ta pogodba je merila v graditev vodnjaka za vas St. na vkupne stroške. Zahteva tožiteljev, naj toženci prestujejo pogodbeno opravilo, ne opira se niti na tak sklep vasi St., ki bi se bil moral roditi iz upravnega odbora vaščanov v St. po smislu dodatka II. k občinskemu redu za vojvodino Kranjsko (dež. zakon kot gori), niti se ne opira tožiteljev zahteva na faktum, da spadajo toženci v zvezo vaščanov (soseščine) v St., nego opira se zahteva na sporazum, označujoč se za družbeno pogodbo po smislu §§ 1175. in 1176. obč. drž. zak., a to, da se sega po tožencih, utemeljuje se jedino le s tem, ker so se udeleževali pogodbenih sklepov. Po tem ni moči dvojiti se, da gre tukaj zgolj za privatnopravno pravico, za katero se je potegniti pred rednimi sodišči, ne pa za konkurenčni donesek, ki ga je po analogiji §§ 72. in 73. občinskega reda za Kranjsko razpravljati pred upravnimi oblastvi. — Rekurzu je torej bilo ugoditi in hkrati tudi tožence po §§ 24. in 26. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. obsoditi v povračilo stroškov tožiteljem, ki so zmagali v tem incidenčnem sporu.

Najvišje sodišče je dne 5. aprila 1889, št. 3405 spoznalo: Tožba meri na priznanje in izpolnitev dogovora, ki je bil baje storjen med zemljani in kočarji vasi St.; v dogovoru se ne omenja

naslov iz javnega prava, nego pravica se opira le na privatnopravni naslov; tu gre torej za golo zasebnopravno razmerje, katero odločujejo le pravni zakoni, a to opravičuje pristojnost sodišč; višjesodno rešilo dotika se le nadaljevanja postopanja, katero je prva instanca ustavila zaradi sodne nepristojnosti in zatorej o stroških apelacijskega rekurza ni bilo smeti takoj soditi, — zato se ugaja revizijskemu rekurzu le glede stroškov; potrjuje se sicer rešilo višjega sodišča, a predrugači se v izreku glede stroškov tako, da se sodba o stroških apelacijskega rekurza, vloženega od tožiteljev, pridržuje konečni razsodbi. Tožitelji morajo povrniti v 14 dneh tožencem 2 gl. 10 kr. stroškov revizijskega rekurza.

Konečna razsodba okrajnega sodišča v L. ugaja tožbeni zahtevi, katera je gore izražena, in o stroških pravi, da so jih toženci dolžni plačati nerazdelno, a vse to le potem in toliko, kolikor ta ali oni toženec, nedoletni K. po svojem varuhu, ne priseže glavne prisege (ki podaje natančno vsebino dogovora). Za tistega toženca — tako slove razsodba dalje —, ki priseže to glavno prisego, ne obstoja gornja pogodba niti gornja tožbena zahteva, le-tá se gledé dotičnega toženca odbije in tožitelji so nerazdelno dolžni, da vsakemu tožencu, ki priseže glavno prisego, plačajo osmi del zagovornih stroškov i. t. d. Razlogi: Stvarni položaj in pravni slučaj je v tožbeni zahtevi tolikanj jasen, da tega ni ponavljati treba, in le pretresti je kolikor moči formalno stran tega prepirnega slučaja, kolikor je zvezana s sedanjo meritorno spoznavo. Dogovor se hoče dokazati z glavno prisego; vsi toženci so jo začetkom sprejeli, pozneje pa izjavili, da jo bodo prisegali le sotoženci kočarji A, B in C za vse tožence. Ni dognano, da se je dogovor sklenil z jedno potezo med vsemi udeleženci, da, tožitelji sami poudarjajo dva različna dogovorna dneva; natančnosti glede pogodbenega sklepa sploh niso prišle v pravdi v razgovor, lahko je torej in gledé na znane kmečke razmere ter na množico sopogodnikov je celo prav verjetno, da jednemu sopogodniku pogodbeni sklepi vsakega posameznika niso znani, in vender naj bi se obstoj pogodbe utemeljil le po onem pogodniku, eventualno po treh izbranih sopogodnikih. Pogodba obstoja le za tistega, ki jo je sklenil, in to, da je kedo pristopil pogodbi, dokaže naj vsakaternik zá-se in sicer po procesualnih pravilih z zanikavno glavno prisego, kajti le-tó je smatrati

za sprejeto ali vsaj za tisto, ki se o njej v pravdi ni podala izrečna in pravoveljavna izjava (§ 36. sum. pat.). Varovanec prisega po svojem postavljenem zastopniku, če le-tá vé kaj o prisežnih dejanjih ali mu je prisegati celó o svojih opravilih. Pravoveljavnosti takega dogovora, o katerem se suče ta pravda, ni moči krušiti, če bi mu prav pupilarno oblastvo ne bilo pritrdilo, ker se varovanec, sredi sopogodnikov stoječ, ne odtegne lahko sklepu sovaščanske množice; v takih razmerah je pogodbeni dogovor smatrati, da spada med redne gospodarske odredbe tudi v gospodarstvu nedoletnikovem.

Tožbeni zahtevi, ki je glede prejudicijalnega značaja v tem le slučaji povse umestna, bilo je pod navedenimi modifikacijami v glavnem vprašanji z izrečenim pogojem ugoditi, trdo držeč se razdelnosti zahteve po številu tožencev. — Zaradi stroškov odločevalo je določilo § 24. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. Tožitelji zmagalci dobé naj vse stroške; toženci se niso uprli korejalnemu dolgu, če prav je glavna stvar razdeljena. Zmagujoči Toženci dobe naj vse zagovorne stroške, in da-si se korejalnost v tem slučaju ni zahtevala posebej, je vendar le čisto naravna. Skupina tožiteljev in tudi skupina tožencev pa sme tirjati stroške le jedenkrat; tožitelji lahko dobijo pravdo le proti jednemu tožencu, pravdni stroški ostanejo isti; vendar morajo (tožitelji) zmagavšemu protivniku plačati naj spadajoči, istotako enakomerni del zagovornih stroškov, ki so vsi skupe nastali le jedenkrat. Lé-tu z ozirom na tožbeno zahtevo ni moči govoriti, da se je nekaj zmagalo, nekaj propalo, pač pa lahko vsi tožitelji z vso tožbeno zahtevo zmagajo ali propadejo zoper tega ali onega toženca. Ta posebnost tega slučaja opravičuje razsodbo v odstavku, da utegne zmagovalec v pravdi vendar znabití trpeti del zagovornih stroškov. Jednaki odnošaji se nahajajo pri stroškovnih izrekih tekom pravde, nahajajo se prav v tej-le pravdi; stroškovno številko je bilo lahko določiti ne glede na konečni uspeh rabsodbe o stroških in tega konečnega uspeha je lahko najti po navadnem, krivico izključujočem računstvu, kar h krati čisto na jasnem pušča pravno razmerje med soborilci. Pri odmeri stroškov se je oziralo tudi na rabsodbi višjih instancij v incidenčnem sporu.

Apelacija proti tej rabsodbi se ni vložila; prisegli so vsi toženci.

---

b) Po § 24. zakona z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. je smeti prisoditi le stroške, pravni stvari primerne in potrebne.

V pravdi Mice H. po dru. S. v R. proti Janezu J. zaradi priznanja svobodne lastninske pravice s prip. je okrajno sodišče v K. z razsodbo z dne 13. julija 1889, št. 6725, tožbi ugodilo in tožiteljici priznalo stroškov 57 gold. 85¹/₂ kr.

Na apelacijo toženčevo je viš. dež sodišče v G. z razsodbo z dne 13. novembra 1889, št. 7989, prvosodno razsodbo potrdilo, a tožitelju stroške skrčilo na 30 gold. 69 kr. iz naslednjih razlogov: Gledé visokosti stroškov je apelacija utemeljena, kajti toženec je dolžan povrniti le tiste stroške, ki so potrebni v izvedbo pravne stvari; takšnih pa ni moči smatrati stroškov za napravo mapnega obrisa, kateri se je brez potrebe repliki priložil, niti potnih stroškov zastopnikovih iz R. v K. k obravnavi in zaslišanju prič, in to tem manj, ker je v K. tudi odvetnik, kateri bi lahko namestoval tožiteljčinega zastopnika z manjšimi stroški. Pripoznali so se torej le zadnje omenjeni stroški.

V revizijski pritožbi zaradi stroškov poudarja tožiteljica po dru. S., da zakon ne omejuje odvetnika na določene sodne okraje, da nobena stranka ni zavezana poslužiti se določenega odvetnika in nobeden odvetnik ni dolžan substitucije prevzeti ali sebe namestiti z drugim odvetnikom, in da ni moči naprej vedeti, prevzame li odvetnik v K. morda zastopstvo za nasprotnika, kar se lahko zgodi v zadnjem trenutku, a to bi bilo v kvar tožiteljevi stranki, sosebno, ker bi odvetnik v R. poslal odvetniku v K. vso informacijo s stranko in bi odvetnik v K. marsikaj zvedel, kar bi se molčati moralo v prid tožitelju.

Najvišje sodišče je z razsodbo z dne 5. marcija 1890, št. 2669, drugosodno razsodbo potrdilo. Razlogi: Po § 24. zakona z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak., mora toženec tožitelju zmagalcu povrniti le tiste stroške, ki so stvari primerni in potrebni, tistih stroškov nasprotnikovih pa, ki so nekvarno smotru pravde izogibni, ni mu treba povrniti; dalje ni tožiteljica navedla nobenega vzroka, zakaj ni te jako lahke pravne stvari izročila odvetniku na mestu prvega sodišča, nego je morala vzeti pravnega zastopnika v R.; in naposled bi se bili stroški potovanja po substituciji odvetnika

v K. lahko prihranili prav zategadelj, ker je lahka ta pravna stvar. Prav je torej storilo višje sodišče, da je izločilo stroške, katerih se je bilo lahko ogniti.

---

c) Tožbe zaradi izločenja zvršilno zarubljenih premičnin iz zvršila je razpravljati in završiti z rzsodbo po bagatelnem postopanju, kedar tožitelj ponudi, da je namestu premičnin voljan vzeti odpravščino 50 gld.

Ana B. je dolgovala 80 gld. zastalega državnega davka in zaradi tega se je proti njej vršila političnim pôtem rubežen in cenitev raznih premičnin. Tu nastopi Abraham C. pri mest. deleg. okr. sodišči v K. proti c. kr. finančni prokuraturi, zastopajoči državno blagajnico, z izločitno tožbo zahtevajoč, češ da zarubljene reči ne predstavljajo večje vrednosti od 50 gld., naj se postopanje izvêde in završi z rzsodbo po bagatelnem postopanju.

Prvo sodišče izda odlok za obravnavo po rednem postopanju.

Na rekurz c. kr. finančne prokurateure višje sodišče uniči prvosodni odlok in odbije tožbo »a limine«, češ da okrajno sodišče ni pristojno za obravnavo.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 3. oktobra 1888 št. 10.201, razveljavilo oba odloka nižjih sodišč in naložilo prvemu sodišču, da izvede postopanje ter izreče rzsodbo po bagatelnem zakonu iz razlogov: Ker je tožitelj, zahtevajoč izločenje premičnin iz zvršila ob jednem izjavil in ponudil, da je voljan namestu izločenih predmetov vzeti njihovo vrednost z zneskom 50 gld.; ker je po § 1. zakona z dne 27. aprila 1873 in po zakonu z dne 1. marcija 1876 pravde zbog drugih predmetov —, kedar tožitelj izrecno izjavi in ponudi, da je voljan namestu toženih predmetov vzeti gotovino, nepresegajočo 50 gld., — obravnavati in rešiti pred bagatelnim sodiščem po zakonu bagatelnem, a teh zakonskih določil se ni smeti ogniti; ker odlok prvega sodišča za obravnavo po rednem postopanju utemeljuje ničnost; naposled, ker je odlok višjega sodišča, »da je okrajno sodišče za obravnavo nepristojno,« očitno protiven § 14. b) jur. n.

Kazensko pravo.

a) Zanimivejše razsodbe v obrano zakona (§ 33. in 292. kaz. pr. r.)

X.*)

K pojmu §a 515. kazenskega zakona.

Ničnostni pritožbi c. kr. generalne prokurature v obrano zakona proti razsodbi c. kr. okr. sodišča v T. z dne 8. septembra 1888, št. 2329 in c. kr. dež. sodišča v T. z dne 29. februarja 1889, št. 367 je kasacijski dvor z razsodbo z dne 30. januarja 1890, št. 12348 ugodil ter izrekel: da je s tema razsodbama bil zakon v §-u 515. kaz. zak. prekršen, — iz naslednjih stvar pojasnjujočih

razlogov:

C. kr. za mesto deleg. okrajno sodišče v T. je z razsodbo z dne 8. septembra 1888, št. 2329 krčmarico Ano G. spoznalo krivo prestopka zoper javno nrvnost po smislu § 515. kaz. zak., ki ga je zakrivila s tem, da je dalj časa in do 14. avgusta 1888 za plačilo prepuščala raznim zaljubljenim osebam svojo krčmarsko sobo v začasno rabo in tako dajala potuho k nečistovanju; obsodilo jo je po § 515. kaz. zak. v 30 gl. novčne kazni, in če bi je ne bilo moči iztirjati, pa v šestdnevni zapor, potem v povrnitev stroškov za kazensko postopanje in izvršitev kazni.

Razun tega pa je bilo po smislu § 515., II. odst. kaz. zak. z ozirom na to, da je bila Ana G. zaradi jednakega prestopka uže leta 1886. kaznjena, da je pa vender še naprej do nove obsodbe dajala tako potuho, izrečeno, da se jej odvzame pravica krčmariti in točiti ter da je v prihodnje nesposobna za takšen obrt.

Vzklic Ane G. na to razsodbo je c. kr. deželno sodišče v T. kot vzklicno sodišče z razsodbo z dne 23. februarja 1889, št. 367 ozirajoč se na razloge prvega sodnika zavrglo ter prvosodno razsodbo povse potrdilo.

---

*) Glej „Slov. Pravnik“ 1890 št. 1.

Obe razzodbi pa imata v sebi gledé razzodila o kazni ničnostni vzrok § 281. št. 11 oziroma 468 odst. 3 kaz. pr. r., ker je bilo nedopustno, razen kazni, da toženka obrt izgubi in da se nesposobna izreka za takšen obrt v prihodnje, prisoditi jej vrhu tega še kazen v novcih.

Po § 230. lit. c kaz. zak. je izguba pravic in dopuščenj pri pregreških in prestopkih glavna kazen. Paragraf 515. kaz. zak. preti pa krčmarjem, ki dajo potuho k nečistovanju, za prviokrat kazen v novcih od 25 do 200 goldinerjev ter dodaje: »Če naprej potuho dajejo, odvzame se jim pravica krčmariti ali točiti, in izreče, da so v prihodnje za takšen obrt nesposobni.«

Po jasnem izrazi te tu uporabljene zakonove določbe je tedaj, če se potuha nadaljuje, spoznati izključno le na to, da se obsojencu vzame obrtna pravica in da v prihodnje ni več sposoben za to, nikakor pa ni s to kaznijo združiti tudi kake globe.

Kjer zakon hoče, da se izguba obrta ali izrek nesposobnosti za-nj, ali sicer izguba kake pravice ali kake sposobnosti združuje s kako kaznijo v novcih ali na prostosti, tam je to izrecno zaukazano (tako v §§ 321., 326., 330., 348., 364., 383, 384., 404., 405., 407., 417., 418., 420., 445. kaz. zak.).

Nasprotno pa je tudi cela vrsta drugih določil v zakonu (n. pr. §§ 345., 350., 351., 352., 362., 366., 367., 385., 399., 406., 415., 436., 438., 469., 478., 482., 483., 498. kaz. zak.), kjer je zapretna izguba sposobnostij, upravičenj i. t. d., kakor v § 515. kaz. zak., kot jedina kazen, ne pa v zvezi s kaznijo v novcih ali pa na prostosti.

V teh dveh ozirih razlikovati je natanko besedilo kaz. zakona, tega pa v tem slučaju sodišči obeh stopenj nista storili, in bilo je torej ugoditi ničnostni pritožbi c. kr. generalne prokurature v obrano zakona po smislu § 292., oziroma 479. kaz. pr. r.

b) V ovadi ni treba potanko popisati razžaljenja.

Okrajno sodišče v Z. je z razzodbo dne 27. oktobra 1888 Mico E. oprostilo od zatožbe, da je zadolžila prestoppek po § 496. kaz. zak., ker bi bila dne 30. septembra 1888 javno na M. psovala Mico Z. s »copernico«, češ da so jo popotniki »coprati«

naučili. Razlogi: Obdolžena Mica E. se zagovarja, da je le govorila, da jej je Mica Z. glede jajc in piščet srečo odvzela; zaradi tega bi bila tako govorila, ker njene kokoši jajc ne hoté nositi, ko je bila Mica Z. iz njene lupe nesla jajc pod predpasnikom. Priča Urša K. pravi, da je obdolženka le govorila, da njena krava skače, če jo molze, ker je Mica Z. pod njeno lupo hodila, in da se jej prav zato tudi piščeta valiti nečejo. Zasebna obtožiteljica sama izjavlja, da nje obdolženka ni psovala s »copernico«, nego je le govorila, da zna Mica Z. napraviti, da se piščeta ne valé, da kokoši jajc ne nosijo in da krava skače, če jo molze. — Te besede pa ne značijo prestopka zoper varnost časti, kajti vse to je po narodi nemožno. Tudi zaradi teh besed obtožnica ni vložena, in Mica Z. je kot zasebna obtožiteljica in priča sama priznala, da v obtožnici navedenih besed obdolženka ni govorila.

Na vzklic Mice Z. pa je okrožno sodišče v R. dne 3. decembra 1888 Mico E. krivo spoznalo prestopka zoper varnost časti po § 488. kaz. zak., storjenega s tem, da je dne 30. septemb. 1888 na M. v hiši Urše K. rekla, da zna Mica Z. napraviti, da se piščeta ne valé, da kokoši jajc ne nosijo in da krava skače, če gre molzt; — ter jo obsodilo po § 493 kaz. zak. v 48 ur zapora, poostrenega z 1 postom itd. — Razlogi: Po izpovedbah priče Urše K. in Mice Z. in po priznanji obtoženke je dokazano, da je obtoženka dne 30. sept. 1888 na Muljavi v hiši Urše K. rekla, da zna Mica Z. napraviti, da se piščeta ne valé, da kokoši jajc ne nosijo in da krava skače, če gre molzt. Akotudi teh dokazanih besed ni v ovadi, vendar je tudi zaradi teh besed obtožba vložena, kajti zasebni obtožiteljici ni treba v ovadi besed potanko popisati. Vrh tega pa je zasebna obtožiteljica pri obravnavi predlagala, da naj se obtoženka sploh kazni zaradi razžaljenja časti. Če se nadalje pomisli, da so dejanja, katerih je obtoženka Mico Z. dolžila, sicer nemožna, a so po mnenji ljudij na kmetih nepoštena, to so v navedenih besedah vsi znaki prestopka zoper varnost časti po § 488. kaz. zak. ter bilo je obtoženko na podlogi navedenih dokazov spoznati krivo tega prestopka.

